

Smoking among males in the UK Armed Forces: Changes over a seven year period. URL: <https://www.kcl.ac.uk/kcmhr/publications/assetfiles/alcoholsmoking/Fear2010-smokinginmales7yr.pdf>

26. O'Toole B. I., Kirk R., Bittoun R., Catts S. V. Combat, Posttraumatic Stress Disorder, and Smoking Trajectory in a Cohort of Male Australian Army Vietnam Veterans. *Nicotine & Tobacco Research*. URL: <https://doi.org/10.1093/ntr/ntx257>

27. Talcott G. W., Cigrang J, Sherrill-Mittleman D., et al: Tobacco use during military deployment. *Nicotine Tob Res*. 2013. Vol. 15. P. 1348–1354.

28. Ukraine: 20% reduction in smokers since 2010. http://www.euro.who.int/en/countries/ukraine/news/news/2017/09/ukraine-20-reduction-in-smokers-since-2010/_recache.

29. Ulanday K. T., Jeffery D. D.; Nebeling L., Srinivasan S. Perceived Deterrence of Cigarette Use and Smoking Status Among Active Duty Military Personnel // *Military medicine*. Vol. 182. Issue 5-6. 2017. P. 1733-1741. URL: <https://doi.org/10.7205/MILMED-D-16-00201>.

30. Vaicaitiene R., Cerniauskiene L.R., Luksiene D. I. Margeviciene Hypercholesterolemia and smoking habits of Lithuanian military personnel *MILITARY MEDICINE*. 2006. 171 (6). 512.

Науковий рецензент доктор медичних наук, професор Власенко О.М.

УДК 616.441- 006.6 036.2 - 02 (571.14)

ВПЛИВ ЗАХОДІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ МЕДИЦИНИ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

С.М. Іващенко, доктор медичних наук, професор Національного університету фізичного виховання і спорту України

Н.Д. Козак, полковник медичної служби, доктор медичних наук, доцент, начальник факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Української військово-медичної академії

Резюме. *Стаття присвячена дослідженню впливу заходів, які здійснюють фахівці закладів служби превентивної медицини Міністерства оборони України, на рівень ефективності професійної діяльності різних категорій військових спеціалістів.*

В ході проведення даного дослідження було отримано інформацію, яка підтверджує думку про важливість планових заходів, які в наш час здійснюють спеціалісти закладів служби превентивної медицини Міністерства оборони України, для забезпечення високого рівня ефективності професійної діяльності різних категорій військових спеціалістів.

Зокрема, в частинах спеціального зв'язку Збройних Сил України, дислокованих на території Київського військового гарнізону, на базі яких проводилось дослідження, в результаті застосування сучасної програми заходів превентивної медицини, спрямованих на збереження професійного здоров'я військовослужбовців, спостерігалось суттєве підвищення рівня ефективності діяльності за призначенням тих категорій військових спеціалістів, які здійснюють виконання службових обов'язків в умовах впливу значних фізичних і психоемоційних навантажень.

Ключові слова: *система заходів превентивної медицини, професійна діяльність військовослужбовців, екстремальні фізичні та психоемоційні навантаження.*

Вступ. В Збройних Силах України велика увага приділяється підвищенню рівня ефективності роботи різних категорій військових спеціалістів за їх професійним призначенням. Перш за все це стосується тих

категорій військовослужбовців, діяльність яких здійснюється на фоні екстремальних фізичних і психологічних навантажень [2, 5].

Аналіз сучасної вітчизняної і закордонної наукової літератури свідчить про те, що за

останні роки було здійснено певну кількість досліджень, спрямованих на пошук шляхів подальшого підвищення рівня надійності та ефективності професійної діяльності військових спеціалістів [4].

Деякі з цих робіт були присвячені дослідженню питання щодо впливу специфічних умов військової праці окремих категорій військовослужбовців на їх працездатність і ресурс їх професійного здоров'я [1].

Крім того, певну кількість робіт було виконано з метою подальшого вдосконалення системи підготовки різних категорій військових спеціалістів та оптимізації фізичних і психологічних навантажень на них в ході навчально-тренувального процесу [6, 8].

Але, на жаль, до цього часу залишається недостатньо вивченим питання щодо впливу заходів, які здійснюють фахівці закладів служби превентивної медицини Міністерства оборони України, на збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців та на профілактику розвитку в їх організмі професійних захворювань, а також небезпечних патологічних станів. [3, 7].

Вивченню саме цього питання і була присвячена науково-дослідна робота, деякі з результатів якої представлені в даній статті.

Мета роботи – дослідження впливу заходів, які здійснюють фахівці служби превентивної медицини Міністерства оборони України, на ефективність діяльності за професійним призначенням військовослужбовців частин спеціального зв'язку Збройних Сил України.

Матеріали і методи дослідження. В ході дослідження були застосовані наступні наукові методи: методи оцінки ефективності професійної діяльності спеціалістів військового зв'язку, методи анкетування, інтерв'ю, методи статистичної обробки результатів дослідження.

Дослідження проводили в період з 20 червня 2017 року до 22 лютого 2018 року. До участі в заходах, передбачених програмою виконання даного дослідження, були залучені 288 військовослужбовців, що проходили службу в окремих частинах військового зв'язку,

дислокованих на території Київського гарнізону.

Результати дослідження та їх обговорення. Дослідження проводили протягом двох етапів. На першому етапі дослідження було здійснене вивчення наукової літератури за напрямом дослідження та умов і характеру професійної діяльності спеціалістів військового зв'язку з метою формування двох груп військовослужбовців зі спорідненими умовами професійної діяльності.

Всього до участі у дослідженні було залучено 288 військовослужбовців (по 144 військовослужбовця в кожній групі). При цьому військовослужбовці першої групи були залучені до заходів, які проводили спеціалісти закладів служби превентивної медицини Міністерства оборони України, а військовослужбовці другої групи до цих заходів залучені не були.

Протягом другого етапу роботи серед військовослужбовців обох груп, які напередодні періоду дослідження виконували завдання за призначенням з однаковими показниками ефективності, провели серію спеціальних досліджень, в ході яких респонденти виконували типові професійні завдання в умовах підвищених психологічних навантажень, після чого здійснили аналіз якості виконання цих завдань.

Для забезпечення можливості публікування результатів дослідження у відкритих джерелах інформації нами був застосований спеціальний метод, що дозволяв оцінювати кінцевий результат виконання тестових завдань кожним військовослужбовцем без чіткого опису характеру їх професійної діяльності.

В ході виконання експериментальної частини нашого дослідження ми зробили підрахунок кількості помилкових дій військовослужбовців, які були допущені ними в процесі виконання тестових завдань. На основі аналізу цих даних всіх військовослужбовців розподілили на три категорії:

1) військовослужбовці, кількість помилкових дій яких перевищувала середні допустимі показники;

2) військовослужбовці, кількість помилкових дій яких відповідала допустимим значенням;

3) військовослужбовці, кількість помилкових дій яких була меншою допустимих значень.

Отримані дані представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Виконання тестових завдань спеціалістами військового зв'язку

№ з/п	Показник ефективності виконання типових завдань за професійним призначенням	Вплив превентивних медичних заходів на виконання завдань	
		Перша група	Друга група
1	Кількість помилкових дій перевищує допустимі значення	32 особи (22,2 %)	61 особа (42,4 %)
2	Кількість помилкових дій відповідає допустимим значенням	68 осіб (46,7 %)	49 осіб (33,9 %)
3	Кількість помилкових дій нижче допустимого рівня	44 особи (31,1 %)	34 особи (23,7 %)

Як впливає з результатів дослідження, представлених в даній таблиці, серед військовослужбовців, які були залучені до заходів превентивної медицини, показники ефективності і надійності їх роботи за професійним призначенням виявилися кращими, ніж у військовослужбовців, які не були залучені до заходів превентивної медицини взагалі.

Зокрема, серед військовослужбовців першої групи (які знаходились під контролем спеціалістів закладів превентивної медицини) число осіб, у яких при виконанні тестових завдань кількість помилкових дій перевищувала допустимі значення, була на 22,2 % меншою, ніж серед військовослужбовців другої групи (які не були залучені до заходів превентивної медицини).

Військовослужбовців, кількість помилкових дій яких при виконанні тестових завдань відповідала допустимим показникам,

у першій групі виявилось на 12,8 % більше, ніж у другій групі.

Так, чисельність військовослужбовців, що впорались з виконанням тестових завдань з кількістю помилкових дій, нижчою середнього рівня, виявилася у першій групі на 7,4 % меншою, ніж у другій групі.

Таким чином, рівень надійності та ефективності професійної діяльності військовослужбовців в умовах максимальних психологічних навантажень виявився вищим серед тих, які були задіяні в заходах, що проводили спеціалісти закладів служби превентивної медицини Міністерства оборони України.

Зокрема, 77,8 % даної категорії військовослужбовців успішно виконали тестові завдання в умовах екстремальних психологічних навантажень, і лише 22,2 % виконали ці завдання з недостатнім рівнем надійності та ефективності.

На відміну від цього, серед військовослужбовців, які не були задіяні в заходах превентивної медицини, та в умовах повсякденної діяльності демонстрували такі ж самі показники ефективності і надійності їх діяльності за професійним призначенням, що й військовослужбовці першої групи, тільки 57,6 % отримали позитивний результат, а 42,4 % не змогли впоратися з цими завданнями.

Отримані дані переконливо свідчать про те, що військовослужбовці, які були залучені до заходів, передбачених службою превентивної медицини Міністерства оборони України, здатні продемонструвати кращі показники ефективності і надійності роботи за професійним призначенням в умовах екстремальних психологічних навантажень, ніж військовослужбовці, які не були задіяні в заходах системи превентивної медицини.

Висновки

Результати даного наукового дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

Література

1. Депутат Ю.М. Гігієнічна оцінка фізіологічного стану організму військовослужбовців Збройних Сил України при фактичному та скоригованому раціоні харчування / Ю.М. Депутат // Військова медицина України. 6 2012. 6 №1. 6 С. 94 – 102.

2. Мельничин М.Я. Військова служба як етіопатогенетичний фактор захворюваності військовослужбовців / М.Я. Мельничин // Вісник Вінницького національного медичного університету. 6 Вінниця, 2009. 6 №13(1). 6 С. 175 – 180.

3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 11.03.2011 р. за № 141/21 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Уніфікована методика розробки індикаторів якості медичної допомоги».

4. Організація медичного контролю за життєдіяльністю військ під час проведення

1. Значна кількість військових спеціалістів (в тому числі спеціалістів частин військового зв'язку) виконують роботу за професійним призначенням в умовах підвищеного психологічного напруження, рівень якого в деяких випадках досягає екстремальних значень.

2. Під час виконання службових обов'язків в умовах екстремальних психологічних навантажень кількість помилкових дій військових спеціалістів контрольної групи збільшується на 22,2 % в порівнянні з піддослідною групою, що знижує рівень ефективності і надійності їх діяльності за призначенням.

3. Залучення до заходів служби превентивної медицини Міністерства оборони України, спрямованих на захист професійного здоров'я у 77,8 % військовослужбовців серед піддослідної групи, сприяє підвищенню рівня їх стійкості до стресу, та підвищує рівень надійності і ефективності їх роботи в екстремальних умовах в порівнянні з результатами контрольної групи, що склали 57,6 %.

мобілізації / О.М. Власенко // Проблеми військової охорони здоров'я. Збірник наукових праць Української військово-медичної академії. УВМА. – К.: УВМА, 2014. – Вип. № 41. – С. 86 – 92.

5. Формування соціально-політичної поведінки великих груп населення. Монографія / В.В. Кальниш. – Хмельницький, 2009. – 234 с.

6. Хижняк М.І. Методичні вказівки щодо оцінки стану здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України / М.І. Хижняк, Л.І. Бідненко. – 2013. – С. 25 – 29.

7. Coalter F. Clubs, Social Capital and Social Regeneration: III Defined Interventions with Hard to Follow Outcomes / F. Coalter // Sport in Society. – 2007. – № 4. – P. 537 – 559.

8. Physical Activity and Health: 2-nd Edition / Bouchard C., Haskell W., Bredin S.S.D. / Human Kinetics, 2012. – 456 p.

Науковий рецензент доктор медичних наук, професор Власенко О.М.